

Pukovnik VOJMIK KLJAKOVIĆ
(10. studeni 1916 — 24. veljače 1986)

U Beogradu je u 70. godini života preminuo Vojmir Kljaković, istaknuti vojni historičar i publicist, pukovnik u penziji, dugogodišnji znanstveni suradnik Vojnoistorijskog instituta.

Vojmir Kljaković bio je nesvakidašnja, izuzetna ličnost, jedan od onih intelektualaca za kojega se može reći da je u historiografiji narodnooslobodilačkog rata, posebice onoj vojnoj, ostavio dubok trag. Njegov životni put je put ratnika i historika. Borio se kao komandir artiljerijske baterije u junačkoj obrani Splita u septembru 1943. protiv nastupajućih odreda 7. SS »Prinz Eugen« divizije, potom na poluotoku Pelješcu. Učesnik je u slavnoj viškoj epopeji 1944. i u uličnim borbama u Trstu na čelu svoga artiljerijskog divizionu 1945. godine. Iz rata je izašao kao komandant artiljerijske brigade. Taj ratni put što ga je s puškom u ruci prošao kao strasni i odani borac revolucije za novo društvo na jugoslavenskim prostorima bio je i ostao presudan putokaz i za njegovo poratno življenje.

Ljubav prema povijesti što ju je stekao u djetinjstvu u ambijentu rodne mu i bliske drevne Salone, obogaćena iskustvom ratnika, pobudila je u Vojmiru u poratnim godinama nagon rođenog znanstvenika. Kao historik razvijao se uporedo s razvojem naše vojne historiografije. Mada, u prvom redu, historičar narodnooslobodilačkog rata i revolucije, drugoga svjetskog rata u cjelini, nošen intelektualnom radoznalošću i onim vječitim žarom istraživača znao se ogleđati i u radovima iz drugih tematskih oblasti. Posebno je zapažen njegov rad u Redakciji Vojne enciklopedije, gdje je stručni redaktor i autor brojnih članaka, poglavito iz historije drugoga svjetskog rata. Vodeći članak (odrednica) — *Drugi svjetski rat* predstavlja svojevrsnu, sintetiziranu studiju i najbolju ilustraciju širine njegovog obrazovanja i obim njegova znanstvenog interesa. Već u svojim ranim radovima s početka pedesetih godina o bitkama na Neretvi i Sutjesci među prvima u nas istražuje izvore njemačke i talijanske provenijence i koristi se njima. Fascinira količinom i obimom radova koji potom slijede. Postepeno u njemu prevladava interes za tematiku o međunarodnom položaju nove Jugoslavije i odnosima sa saveznicima. Piše poznate studije i rasprave: *Velika Britanija, Sovjetski Savez i ustanak u Jugoslaviji, Međunarodni aspekti Jugoslavije do savjetovanja u Stolicama, Pitanje savezničkog iskrcavanja na Balkan, Saveznici i Jugoslavija u vrijeme završnih operacija za oslobođenje zemlje, i druge.*

Poznanstvo i prijateljstvo sa F. W. Deakinom (stručni je redaktor Deakinovog djela *Bojovna planina — Embattled Mountain*, jednog od najzanimljivijih i najuzbudljivijih svjedočanstava o partizanskoj borbi, viđenoj očima stranog posmatrača), prvim šefom britanske vojne misije pri Vrhovnom štabu NOVJ, njegovim nasljednikom Fitzroyem Macleanom, zapovjednikom britanskih komandosa na Visu Jackom Churchillom, kao i vrsno poznavanje stranih jezika i urođena mu komunikativnost, omogućili su mu pristup u mnoge strane arhive i proučavanje voluminozne arhivske građe. Postaje blistav poznavalac vanjske politike nove Jugoslavije i njenih odnosa sa saveznicima, poznat i cijenjen povjesničar. Učestvovao je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inostranstvu i predavao na katedrama naših i stranih škola i akademija. Naročito

su zapažena njegova predavanja o doprinosu Jugoslavije u drugom svjetskom ratu na Univerzitetu Yale u Sjedinjenim Državama.

U veoma obimnom publicističkom opusu zapaženi su Kljakovićeve napore da se u naš objave poznata svjetska djela iz historiografije drugoga svjetskog rata. Stručni je redaktor i pisac predgovora za knjige: *Uspon i pad Trećeg Reicha*, Williama L. Shirera, *Uspon i pad japanskog imperija*, Johana Tolanda, *Uspomene i razmišljanja*, maršala Žukova, i druge. Pišući brojne recenzije, kritike i prikaze gotovo svih značajnijih djela iz historiografije drugoga svjetskog rata, što su objavljena u nas, on je, istodobno, davao svoj stručni sud i uvodio širu javnost u problematiku suvremene historijske znanosti.

Posebice je plodan njegov rad na prikupljanju historijske građe za memoare maršala Tita, u sklopu svoje najomiljenije teme — *Međunarodni položaj Jugoslavenskog narodnooslobodilačkog pokreta*. To obimno djelo o Titovoj svestranoj aktivnosti u 1944. i 1945. godini na međunarodnom priznanju Pokreta i nove države ima oko 1000 stranica teksta u rukopisu. Iz te tematske oblasti objavio je studije: *Tito — državnik i strateg (1944—1945)* i *Tito — državnik 1941—1945*.

U posljednjoj fazi svoga stvaralačkog rada bio je angažiran na pripremi za tisk *Zbornika dokumenata o vanjskoj politici i međunarodnim pitanjima NOB* (u izdanju Saveznog sekretarijata za vanjske poslove), ali je, na žalost, uspio završiti (u rukopisu) samo prvi tom te edicije.

Vojmir Kljaković je svojim djelom, svojim mirnim i nenametljivim dugogodišnjim radom, naučnom akribijom profesionalnog historika i dignitetom povjesničara svoje zemlje i svog vremena, ukazao na najbolji mogući način na one trajne, tihe tokove historijske znanosti i pokazao put mladim historičarima koji dolaze.

B. Visković